

Stanislav SUCHARDA

Josef Kremla, ČMS

V roce 2016 jsme si připomněli dvojité výročí výjimečné postavy českého sochařství a medailérství přelomu 19. a 20. století – Stanislava Suchardy. Jeho život rámuje pohnuté doby válečných let – Prusko-Rakouská a 1. světová válka. Narodil se v Nové Pace 12. listopadu 1866 a zemřel v Praze 5. května 1916, tedy v pouhých 50 letech. České muzeum stříbra připravilo při této příležitosti výstavu *Stanislav Sucharda – medailér české secese*, která se uskuteční v Kutné Hoře ve výstavních sálech gotického Hrádku od 13. července do 30. září.

Stanislav Sucharda, foto František [Drtikol](#)
Nadace Muzeum Stanislava Suchardy

Rodina

Stanislav Sucharda se narodil do pozoruhodné umělecké rodiny. Zakladatel rodu Jan Sucharda, který se řezbářskému řemeslu vyučil u novopackých paulánů, se věnoval především sochařství a malířství. Jeho vnuk Jan založil v Nové Pace rodinnou řezbářskou dílnu, jejíž produkci lze dnes nalézt v celé řadě kostelů v širokém okolí. Mimo nové výroby se zabýval také restaurováním původního kostelního mobiliáře.

Sochař Antonín mladší (otec našeho Stanislava) ze čtvrté generace rodu je mj. autorem pomníku Mistra Jana Husa v Jičíně – prvního Husova pomníku v Čechách (1872). Antonín nakonec zdědil rodinný podnik, ve kterém mimo zaměstnanců pracovali také všichni členové rodiny. Jeho manželka Anna vynikala především v patinování a zlacení. Tohoto jejího nadání využíval dokonce i Stanislav, pro kterého patinovala jeho modely ještě v době jeho působení na Uměleckoprůmyslové škole.

Suchardův dům, Městské muzeum Nová Paka, foto J. Čejka

Rovněž všichni Stanislavovi sourozenci pokračovali v rodinné tradici. Bratr Vojtěch se věnoval sochařství a loutkářství a spolupracoval mj. na rekonstrukci pražského staroměstského orloje. Sestra Anna, provdaná Boudová (matka malíře, grafika a ilustrátora Cyrila Boudy) byla především malířkou, ale i keramičkou – věnovala se např. výrobě secesních váz.

Sochařskému, řezbářskému, malířskému nebo loutkářskému řemeslu se tak ve všech generacích rodu Suchardů věnovali nejen muži, ale v naprosto nebývalé míře i ženy.

Curriculum vitae

Stanislav Sucharda se narodil 12. listopadu 1866 a od dětství se projevoval výjimečným výtvarným talentem. Jeho otec proto rozhodl, že půjde studovat architekturu. V letech 1885 až 1886 absolvoval u prof. Jana Kouly na České technice v Praze dvouleté studium architektury a ornamentální kresby, kterou spolu s modelováním navštěvoval zároveň i u prof. Josefa Maudra na státní průmyslové škole.

Své sochařské nadání Stanislav dále rozvíjel u prof. Josefa Václava Myslbeka na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Studium ukončil v roce 1892 absolventským reliéfem *Ukolébavka*, který byl následně vystaven v Künstlerhausu ve Vídni, kde za něj Sucharda získal Reichelovu cenu. Díky ní mohl o prázdninách podniknout první zahraniční studijní cestu do Německa, Francie a posléze Itálie.

Suchardova druhá pražská vila, architekt Jan Kotěra
Nadace Muzeum Stanislava Suchardy

ve Spolku výtvarných umělců Mánes, stál u zrodu Národopisného muzea, byl členem českého kuratoria Moderní galerie. O prázdninách pravidelně podnikal studijní cesty po západní Evropě nebo Itálii.

Po návratu na podzim roku 1892 byl na Uměleckoprůmyslové škole jmenován pomocným a v roce 1894 řádným učitelem. O pět let později byl na této škole jmenován řádným profesorem. Za své zásluhy získal v roce 1901 rytířský řád Františka Josefa. Stál u zrodu medailérské školy na pražské Akademii výtvarných umění, na které byl rovněž jmenován prvním profesorem.

Roku 1894 se v Nové Pace oženil s Annou Grohovou, se kterou měl syna Stanislava (★ 1896) a dceru Martu (★ 1899). Patřil mezi vlastenecky orientované a angažované umělce, byl mj. činným

Mánes

Spolek výtvarných umělců Mánes vznikl v roce 1887 jako sdružení studentů a mladých českých intelektuálů. Spolek se výraznou měrou zasloužil o rozkvět českého moderního umění, záhy začal českému obecenstvu zprostředkovávat moderní umění zahraniční, především pak francouzské.

Stanislav Sucharda figuroval ve výboru spolku v letech 1893 až 1911, několikrát se stal jeho předsedou. Od roku 1896 vydával spolek časopis *Volné směry* (Sucharda byl zpočátku jedním z redaktorů), pořádal přednášky a vlastní výstavy. Mezi ty nejvýznamnější patří výstavy děl sochaře Augusta Rodina (1902), norského malíře Edvarda Muncha (1905) a sochaře Emila A. Bourdella (1909), který zavítal i k nám do Kutné Hory.

Členové spolku se scházeli nejen k pravidelným debatám, ale spolupracovali i na celé řadě uměleckých projektů. Řada těchto pracovních vztahů přerostla v upřímná přátelství na celý život. Sucharda se tak spřátelil s mladým architektem Janem Kotěrou, kterému mj. zadal stavbu své druhé vily v Praze Bubenci, nebo sochařem Josefem Mařatkou, který při svém studijním pobytu ve Francii domluvil zmiňovanou Rodinovu výstavu.

S oběma spolupracoval na realizaci řady dalších nejen domácích, ale i zahraničních projektů. Mezi ty nejznámější mimopražské patří sedící ženské alegorické figury průčelí Východočeského muzea v Hradci Králové, které projektoval právě Jan Kotěra.

Pomník Františka Palackého

Realizace pražského pomníku Františka Palackého nebyla pro Suchardu jednoduchým úkolem. Vybraný prostor na konci Palackého mostu tehdy ještě nebyl urbanisticky dotvořen do podoby uzavřeného náměstí, pomník stál navíc trochu z osy mostu. K tomu se po celou dobu musel Sucharda bránit řadě (nerealizovaných) pozměňovacích návrhů (dvojpomník Palacký – Rieger, zakomponování mauzolea do základů pomníku).

První návrhy zhotovil v roce 1898 spolu s architektem Aloisem Dryákem. Finální podoba druhého návrhu z roku 1901 představuje v žule tesaného, sedícího a zamyšleného historika a politika Palackého, jehož klidné pojetí kontrastuje s dynamickými bronzovými sousošími rozmístěnými kolem. Ta představují *Mdlobu útisku* českého národa (podnět Palackého celoživotního úsilí) a jeho *Probuzení* (důsledek jeho činnosti). Na levé straně pylonu je alegorie bělohorské porážky, zadní části dominuje stařena, která se snaží vyprávěním o slavné minulosti odradit naslouchající od smělých emancipačních snah. Jeden mladík se však nedal zmást a jeho duch vzlétá k vrcholové figurě vítězného génia českého národa.

Slavnostní odhalení pomníku 1. července 1912 se proměnilo v celonárodní slavnost. Stalo se součástí závěrečných oslav VI. sletu Sokola, Národní divadlo uvedlo Smetanovu operu *Libuše*. Zajímavé jsou technické údaje pomníku: železobetonovou desku z 314 m³ betonu a 11 567 kg železa podpírá 111 pilonů, žula přivezená na asi 55 vagónech byla na místě zpracována firmou Gabriel a Kulaj, bronzové sochy byly lity v Brandýse nad Labem u firmy B. T. Srpka z nové, kvalitnější slitiny s příměsí niklu. A celkové náklady na pomník dosáhly 525 000 korun.

... a další monumenty

Stanislav Sucharda vypracoval celou řadu dalších návrhů soch a pomníků. Velmi ho např. zaujal záměr Podbělohorské sokolské župy na pomník bělohorské bitvy. Svůj návrh vypracoval ve spolupráci s Josefem Gočárem. Dalším jeho záměrem byly dvě alegorické skupiny, které měly zdobit předmostí u Národního divadla. Podílel se rovněž – spolu s Ladislavem Šalounem a Josefem Mařatkou – na výzdobě průčelí pražské nové radnice (budova magistrátu) realizované v umělém kameni.

Zároveň pracoval i na pomníku Jana Amose Komenského pro Novou Paku, který podle Stanislavova modelu na místě vytesal jeho mladší bratr Bohuslav. Slavnostní odhalení pomníku se konalo 15. července 1912, tedy jen pár dní po pražské slavnosti Palackého, a i v Nové Pace se jednalo o velkou národní slavnost.

Již od svých studijních let se Stanislav Sucharda rovněž zabýval koncepcí pomníku mistra Jana Husa. Spolu s Janem Kotěrou se dvěma návrhy účastnil soutěže na jeho pražský pomník (1900). S blížícím se jubileem (1915) sochaře mj. oslovili z Pardubic, Železnice a Peček. Druhé místo pak obsadil společný návrh Stanislava s nejmladším bratrem

Vojtou v Táboře. Příchod války tyto realizace zdržel, takže pomníky v Železnici a Pečkách byly odhaleny až po roce 1918, pardubický nebyl realizován vůbec.

Spíše zajímavostí je pak Suchardův záměr pomníku koncipovaného na pilíři demontované řetězové lávky u Rudolfinu uprostřed Vltavy z roku 1913, inspirovaný Jožem Plečnikem.

Sucharda medailér

Stanislav Sucharda byl v pravém slova smyslu zakladatelem českého medailérství. Jeho předchůdce Václav Seidan vycházel zcela z vídeňské medailérské školy. Medaile často představovaly zmenšené podoby monumentálních pomníků a vynikaly ostrými, strnulými rysy, ornamenty a hladkou plochou pozadí. Určitým přechodem se stala tvorba Josefa Václava Myslbeka a Josefa Maudera, kteří se ale medaili věnovali jen okrajově.

Ukolébavka, [1892], polévaná keramika, Sbirka Českého muzea stříbra

Sucharda naopak vycházel z detailní znalosti moderního medailérství francouzského a belgického. Jeho díla mají měkký lyrický reliéf, ústřední téma doplňuje až téměř malířsky pojaté pozadí, které obvykle vyplňuje celou plochu plaket. V raném období tematicky vycházel z národopisu, pohádek nebo historie. Autorem většiny doprovodných textů byl Suchardův přítel, spisovatel Jaroslav Hilbert.

Velkou skupinu jeho tvorby představují portréty, mezi kterými vynikají ty zachycující rodinné příslušníky. Své příbuzné a přátele někdy zpodobňoval i ve svých obecnějších dílech – vypravující stařenka na *Přástkách* tak např. představuje jeho babičku Marii a mladík vedle ní syna Stanislava, *Hanačka* je pak matka jeho švagra Aloise Boudy. K Suchardově portrétní tvorbě se řadí i podobizny vytvořené pro Národní muzeum (Václav Hanka, Rudolf Kinský a další) nebo Národní divadlo (Karel Bendl a František Václav Jeřábek). Opomenout nelze ani umělcovy sepulkrální práce představované množstvím náhrobků nejen v Praze, ale i na mnoha dalších místech českého venkova, včetně rodinné hrobky v Nové Pace.

Praha a Vltava, [1902], ražené stříbro
Soukromá sbírka

Plakety a medaile Sucharda tvořil také na objednávku pro nejrůznější spolky a korporace, řadu z nich pak pro Prahu. Dekorativní rámy pro některé větší práce navrhovali Jan Kotěra nebo Jože Plečnik, běžnější rámy a pouzdra dodávala firma Josef Všetečka.

Za své medailéřské práce získal Sucharda několik zlatých medailí z mezinárodních výstav – St. Louis a Mnichov (1904), Brusel (1910), Gent (1913). Reference z Gentu ho dokonce řadily mezi nejlepší evropské medailéry. Přes veškeré úspěchy a snahu si stěžoval na rozdíl mezi podmínkami v Praze a třeba ve Vídni, kde měli medailéři mnohem více zakázek. Zpočátku musel nechat svá díla razit, odlévat nebo patinovat právě ve Vídni nebo Paříži. Sám se přitom domníval, že industriální Čechy by měly být schopny poskytnout kvalitní technologické prostředí.

Sucharda se všemožně snažil podporovat firmu Franta Anýž v Praze, první český závod specializovaný na ražbu drobných reliéfů. Ta se posléze stala téměř výhradním výrobcem jeho komorní tvorby. Dokonce majitele firmy přesvědčil, aby začal vydávat vlastní novoroční plakety, které pak mohl distribuovat svým nejbližším osobním i obchodním přátelům. Dvě z nich pak následně vytvořil (1913 a 1914).

Suchardova medailéřská tvorba čítá 151 položek. Většina z nich byla ražena, lita nebo vytvářena v různých velikostech, materiálech (včetně terakoty, kamene, vosku nebo slonoviny) a povrchových úpravách. Suchardovo medailéřské umění však bohužel zůstalo v Čechách nedoceněno, vždyť první samostatnou výstavu měl možnost uspořádat až v roce 1913. Dnes se naštěstí situace postupně mění a Suchardovo dílo počíná být poprávu uznáváno a oceňováno.

Poděkování:

Za spolupráci na přípravě textů a celé výstavy patří především PhDr. Martinu Krummholzovi, PhD. z Ústavu dějin umění AV ČR, Mgr. Martinu Stříbrnému z Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, Nadaci Muzea Stanislava Suchardy (www.stanislav-sucharda.cz) a kolegům z České numismatické společnosti – pobočka Praha.

Literatura:

HLINKA, Jozef – MÍKOVÁ, Zdeňka – PROCHÁZKA, Václav: *Česká a slovenská medaile 1508-1968*. Praha: Fidem, 1970

Kolektiv: *Medaile v zemích českých*. Praha: Numismatická společnost československá, 1924

KRAUMANN František: *Novoroční plakety a medaile fy Franta Anýž, a. s., Praha*,

Numismatické listy II., číslo 5, Praha, 1947, s. 72-75

KRUMMHOLZ, Martin: *Stanislav Sucharda 1866-1916*. Nová Paka: Městské muzeum Nová Paka, 2006

KRUMMHOLZ, Martin: *Apoteóza národních hrdinů a českého pohanství. Pomníkové vize Stanislava Suchardy*, in: *Metamorfózy politiky. Pražské pomníky 19. století*, Praha: Archiv hl. m. Prahy, 2013, s. 76-94

MÁDL, Karel B.: *Stanislav Sucharda. Padesát plaket, medailí a podobizen*. Praha: Štencův grafický kabinet, 1912

MICHLER, Stanislav: *Na návštěvě u Suchardů*. Nová Paka: Městské muzeum Nová Paka, 2006

NOHEJLOVÁ – PRÁTOVÁ, Emanuela: *Katalog výstavní sbírky medailí*. Praha: Národní muzeum, 1963

NOVÁK, Emil: *Všesokolské slety 19. a 20. století. Medaile, plakety a odznaky*. Nymburk – Poděbrady, Česká numismatická pobočka Nymburk-Poděbrady, 2006

SUCHARDA, Stanislav: *Historie pomníku Frant. Palackého v Praze*. Praha: S. Sucharda, 1912

VEJSKAL, Oldřich E.: *Sokolské medaile, plakety a jiné drobné plastiky*. Praha: Společnost přátel drobné plastiky v Praze, 2002